

Cukurova University Students' Perspectives on Smoking Status and Tobacco Control Law

Çukurova Üniversitesi Öğrencilerinin Sigara İçme Durumu ve Tütün Kontrol Yasasına Bakışları

Begüm Potuk Bilici¹, Z. Yelda Özer², Nafiz Bozdemir³

Abstract

Aim: The aim of this study is to evaluate the prevalence of tobacco use among university students and their viewpoints on the current 'Tobacco Control Law'. **Material and Method:** The universe of the study consisted of undergraduate students studying at Cukurova University in the 2018-2019 academic year. The study has students of the faculties of science (engineering), social sciences (education), and health sciences (medicine). These faculties were selected by random sampling, and the data were obtained through questionnaires. The questionnaires were conducted to the students in their classrooms face to face. In the statistical evaluation of the data; descriptive analyzes (mean, standard deviation, and percentage), chi square analysis, student t test, and ANOVA were applied. **Results:** A total of 1412 university students studying at Cukurova University were included in the study. The mean age of the students was 21.78±2.81 (16-57) years, 726 (52.1%) of the students explained that they used tobacco or tobacco products. Cigarette consumption was found to be higher among engineering students. Among smokers, the percentage of smokers among their closest friends was significantly higher than non-smokers. Our study observed that rate of smokers increases as the grade in university class increases. 43.2% of the participants thought that the Tobacco Control Law was not implemented, 20.6% thought there was an increase in quitters after the Tobacco Control Law, and 10.3% thought that the law was implemented. **Conclusion:** The smoking rate of university students increases as their class increases. Informing and cessation studies about the harms of tobacco and tobacco products should be important in this period. The factors of mother, father and best friend should be taken into consideration in strategies to combat smoking and smoking cessation studies. Counseling should be provided for both the individual and the environment. Family physicians can provide more effective service in the smoking cessation program.

Keywords: smoking, university students, Tobacco Control Law.

Özet

Amaç: Bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinde tütün kullanım yaygınlığını ve öğrencilerin halen yürürlükte olan 'Tütün Kontrol Yasası' ile ilgili bakışlarını değerlendirmektir. **Materyal ve Metot:** Çalışmanın evrenini, 2018-2019 akademik yılında Çukurova Üniversitesinde öğrenim gören lisans öğrencileri oluşturmuştur. Çalışmamıza fen bilimleri (mühendislik), sosyal bilimler (eğitim) ve sağlık bilimleri (tıp) fakülteleri dahil edilmiştir. Bu üç fakülte rastgele örneklem yoluyla seçilmiş, veriler anket yoluyla elde edilmiştir. Anketler öğrencilere sınıflarında yüz yüze açıklama yapıp dağıtılarak uygulanmıştır. Verilerin istatistiksel değerlendirilmesinde tanımlayıcı analizler (ortalama, standart sapma ve yüzde), ki-kare analizi, student t testi, ANOVA uygulanmıştır. **Bulgular:** Çalışmaya Çukurova Üniversitesinde öğrenim görmekte olan toplam 1412 üniversite öğrencisi dahil edildi. Çalışmaya katılan öğrencilerin yaş ortalaması 21,78±2,81 (16-57) yıl olarak belirlenmiştir. Öğrencilerden 726'sı (%52,1) tütün veya tütün ürünü kullandığını belirtti. Fakülteler arası sigara tüketimi mühendislik öğrencilerinde daha fazla bulundu. Sigara içenlerin içinde en yakın arkadaşları arasında sigara içenlerin bulunma yüzdesi sigara içmeyenlerden anlamlı olarak yüksekti. Çalışmamızda sınıf arttıkça içiciliğin de arttığı gözlemlendi. Katılımcıların %43,2'si Tütün Kontrol Yasasının uygulanmadığını, %20,6'sı Tütün Kontrol Yasasından sonra bırakanlarda artış olduğunu ancak %10,3'ü yasanın uygulandığını düşünmekte idi. **Sonuç:** Üniversite öğrencilerinin sigara içme oranı sınıfları yükseldikçe artmaktadır. Tütün ve tütün ürünlerinin zararları hakkında bilgilendirme ve bırakırma çalışmaları bu dönemde önem kazanmaktadır. Sigara ile mücadele stratejilerinde ve sigara bırakırma çalışmalarında, anne, baba ve arkadaş faktörü göz önünde bulundurulmalıdır. Hem birey hem de çevresi için danışmanlık verilmelidir. Bu konuda aile hekimleri daha etkili hizmet verebilir.

Anahtar kelimeler: sigara kullanımı, üniversite öğrencileri, Tütün Kontrol Yasası.

Geliş tarihi / Received: 24.09.2022 Kabul tarihi / Accepted: 07.02.2023

¹Adana İl Sağlık Müdürlüğü Toros 3 No'lu Aile Sağlığı Merkezi / Türkiye

²Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı / Türkiye

³Çağ Üniversitesi / Türkiye

Address for Correspondence / Yazışma Adresi: Z. Yelda Özer, Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı / Türkiye
z.yeldaozer@gmail.com

Bilici Potuk B, Ozer ZY, Bozdemir N. Cukurova University Students' Perspectives on Smoking Status and Tobacco Control Law. TJFMPC, 2023;17(1): 157-167

DOI:10.21763/tjfmpe.1179544

Giriş

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) tütün ve tütün ürünleri kullanımını küresel mortalite için ana risk etmenlerinden biri olarak bildirmektedir.¹ Dünyadaki önlenebilir ölümlerin en önde gelen nedeni tütün ve tütün ürünleri kullanımınıdır.² DSÖ'nün tanımlamasına göre sigara en hızlı yayılan ve en uzun süren salgındır.³

Sigaranın yakılmasıyla beraber ortaya çıkan ve nitrozamin, aromatik amin ve benzopiren gibi pek çok kanserojen maddeyi içeren sigara dumanı yalnızca aktif değil, aynı zamanda pasif içiciler için de ciddi tehdit unsurudur.⁴ Kapalı ortamda içilen sigara dumanının önemli bir bölümü saç, deri, giysi, mobilya, yer döşemesi, duvar, yatak, halı, toz ve diğer yüzeyler tarafından tutularak bu yüzeylerde uzun süre kalabilmektedir ve bu kalıntılar üçüncü el sigara dumanı olarak tanımlanmaktadır. Üçüncü el sigara dumanı bileşenleri tekrar gaz fazına geçerek havaya yayılabilmekte ya da ortamdaki oksidanlarla reaksiyona girerek ikincil kirleticileri oluşturabilmektedir. Silme gibi genel temizlik yöntemleri, odayı havalandırma, pencereleri açma, fan veya klima kullanma veya sadece belli alanlarda sigara içme gibi uygulamalar üçüncü el sigara dumanını önlemez ya da yok edemez. Aktif içiciler sigaralarını söndürdükten hemen sonra eve girdiklerinde nefesleri ve giysileri sigara içiciliğinden kaynaklanan zararlı kimyasalları yaymaya devam etmektedir.⁵

Tütün ve tütün ürünlerinin neden olduğu kanserlere; oral kavite, nazal kavite, paranasal sinüs, larinks, farinks, akciğer, kan, özefagus, mide, karaciğer, pankreas, kolorektum, böbrek, üreter, mesane, over ve servikte rastlanmaktadır.^{6,7}

Yılda yaklaşık 6 milyon kişi sigaraya bağlı nedenlerden hayatını kaybetmekle beraber, bunun 600 bininin sebebi olarak pasif sigara içiciliği gösterilmektedir. Bu durum; iş veriminde kayıplara ve sağlık harcamalarında artışa sebebiyet vermektedir ve yıllık yüzlerce milyar dolar ekonomik kayba yol açmaktadır.²

Dünyada 15 yaş üzeri nüfusta 1,2 milyar kişi tütün kullanmaktadır.¹ Sigara içenlerin üçte ikisi Çin, Hindistan, Endonezya, Rusya, Amerika Birleşik Devletleri, Japonya, Brezilya, Bangladeş, Almanya ve Türkiye'de bulunmaktadır.⁸

Küresel Gençlik Tütün Araştırması (KGTA), 2003 yılında, ülke genelinde 13-15 yaşlar arasında 16.000 öğrencinin katılımıyla gerçekleştirilen bir çalışmadır. Bu çalışma ile gençlerde tütün kullanım sıklığı ile gençlerin bu konudaki bilgi düzeyleri ve tütün kullanımına karşı tutumları araştırılmıştır.⁹ Tekrarlanan KGTA sonuçlarına göre; tütün ve tütün ürünü kullanımı 2009'da %8,4'den, 2012'de %10,4'e yükselmiştir. 2017 verilerine göre öğrencilerin %17,9'u (erkeklerin %23,2'si, kadınların %12,1'i) halen bir tütün veya tütün ürünü kullanmaktadır. Öğrencilerin %7,7'si (erkeklerin %9,9'u ve kadınların %5,3'ü) halen sigara içmektedir. En az bir kere sigara kullananların oranı %28 iken en az bir kez nargile kullananlar ise %24,6 oranındadır.^{10,11}

Bu çalışmalarda en dikkat çekici nokta ise 2003'te öğrencilerin %7'sinin, 2009'ta ise %10,2'sinin gelecekteki bir yıl içinde sigara içmeye başlayabileceğini beyan etmiş olmasıdır.⁹ Açıkça görülmektedir ki, bu konuda caydırıcı önlemler alınmalıdır. Alınacak önlemler uygun sağlık politikaları ve yasalar çerçevesinde olmalıdır. Ülkemizde bu çerçevede, 4207 no'lu "Tütün Kontrol Yasası" 7 Kasım 1997'de kabul edilmiştir. Bu yasanın ilk maddesi "Bu kanunun amacı; kişileri ve gelecek nesilleri tütün ürünlerinin zararlarından, bunların alışkanlıklarını özendirici reklam, tanıtım ve teşvik kampanyalarından koruyucu tertip ve tedbirleri almak ve herkesin temiz hava soluyabilmesinin sağlanması yönünde düzenlemeler yapmaktır" şeklindedir. Daha sonra 3 Ocak 2008 tarihinde "Tütün ürünleri; kamu hizmet binalarının kapalı alanlarında, koridorları dahil olmak üzere her türlü eğitim, sağlık, üretim, ticaret, sosyal, kültürel, spor, eğlence ve benzeri amaçlı özel hukuk kişilerine ait olan ve birden çok kişinin girebileceği (ikamete mahsus konutlar hariç) binaların kapalı alanlarında tüketilemez" şeklinde değişiklik yapılmıştır. Aynı yıl koruyucu hizmetler kapsamında yapılan değişiklik "Tütün ürünlerinin ve üretici firmaların isim, marka veya alâmetleri kullanılarak her ne suretle olursa olsun reklam ve tanıtımı yapılamaz. Bu ürünlerin kullanılmasını özendiren veya teşvik eden kampanyalar düzenlenemez" ibaresini içerir. 15 Kasım 2018'de yapılan değişiklikte ise; "Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu ile ulusal, bölgesel ve yerel yayın yapan özel televizyon kuruluşları ve radyolar, ayda en az doksan dakika tütün ürünleri ve sağlığa zararlı diğer alışkanlıkların zararları konusunda uyarıcı, eğitici mahiyette yayınlar yapmak zorundadır" ibaresi yer alır. Yasaya uyulmaması durumunda uygulanacak ceza hükümleri 2008 ve 2012 yıllarında yapılan değişikliklerle belirlenmiştir.¹²

Bu çalışmanın amacı Çukurova Üniversitesi öğrencileri arasında tütün kullanım yaygınlığının ne düzeyde olduğunu ve öğrencilerin tütün kullanım alışkanlıklarının bireysel değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğini ve Tütün Kontrol Yasasına bakışlarını incelemektir.

Gereç ve Yöntem

Çalışma, Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu tarafından 01.02.2019 tarihli 85 sayılı 6 no' lu karar ile onaylanmıştır.

Araştırmanın Modeli, Evreni ve Örneklemi

Bu araştırma kesitsel analitik çalışma modelinde planlanmış olup, Çukurova Üniversitesinde 3 fakülte, 7 bölümde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklem grubu, rastgele yöntemle, sosyal bilimlerden eğitim fakültesi (Fransızca Öğretmenliği, İngilizce Öğretmenliği, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik bölümü), fen bilimlerinden mühendislik fakültesi (Çevre Mühendisliği, Endüstri Mühendisliği ve Makine Mühendisliği) ve sağlık bilimleri (Tıp Fakültesi) öğrencilerinden oluşturulmuştur. Katılımcılara sınıflarında anket uygulaması yapılmıştır.

Çalışmanın evrenini, 2018-2019 akademik yılında Çukurova Üniversitesinde öğrenim gören lisans öğrencileri oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğünün beklenen frekansın %22,5, %95 güven aralığında en az 1098 kişi olması gerektiği hesaplaması yapılmıştır. Üç alandaki fakülteler listelenmiş ve rastgele sayılar tablosundan yararlanarak her bir bilim alanından bir fakülte seçilmiştir. Bu fakültelerden Tıp Fakültesinin tüm sınıf ve tüm öğrencileri alınmıştır. Mühendislik ve Eğitim Fakültesinin alt birimleri listelenip cinsiyet ağırlığına göre gruplanmıştır. Bu alt birimler cinsiyet dağılımının eşit olması sağlanacak şekilde çalışmaya dahil edilmiştir. Her iki fakültenin çalışmaya dahil edilen altı bölümünün 1, 2, 3 ve 4. sınıfları araştırmaya kabul edilmiştir.

Araştırmaya Dahil Edilme ve Hariç Bırakma Kriterleri

Çukurova Üniversitesinde 2018-2019 eğitim öğretim döneminde öğrenci olmak, çalışmaya katılmaya gönüllü olmak dahil edilme kriteri iken anket formlarını tamamlamamış olmak hariç bırakılma kriteri olarak belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırma yapılmadan önce Çukurova Üniversitesi Rektörlüğünden; Mühendislik Fakültesi, Eğitim Fakültesi ve Tıp Fakültesi Dekanlıklarından izin alınmış olup, anket yapılacak öğrencilere araştırmanın amacı hakkında bilgi verilmiştir. Öğrencilerin anketi yanıtlaması bizzat araştırmacının gözetimi altında gerçekleştirilmiştir ve anket soruları teker teker açıklanmıştır. Bilgilendirilmiş onam formunun okunulması sağlanarak çalışmaya katılmayı kabul eden öğrencilerin onayları alınmıştır. Anket Nisan - Mayıs 2019 tarihleri arasında uygulanmıştır.

Anket Formu

Anket formu A, B ve C olmak üzere 3 kısım, 56 sorudan oluşmaktadır. Anketin A bölümünde sosyodemografik bilgilerle ilgili sorular bulunmaktadır. B bölümünde katılımcının kendisi ve yakın çevresindeki bireylerin tütün kullanımı ile ilgili sorular yer almaktadır. C bölümünde ise 7 Kasım 1997 tarihinde yürürlüğe girmiş olan yeni 4207 sayılı "Tütün Kontrol Yasası" ile ilgili sorular yer almaktadır.

Verilerin Değerlendirilmesi ve Analizi

Çukurova Üniversitesi öğrencilerine uygulanan ve anket doldurma yöntemiyle elde edilen veriler, IBM SPSS (Statistical Package for Social Sciences) 20.0 paket programı aracılığıyla analiz edildi. Verilerin istatistiksel değerlendirilmesinde; tanımlayıcı analizler (ortalama, standart sapma ve yüzde), ki kare analizi, student t testi, ANOVA testleri uygulandı. $p < 0,05$ anlamlı olarak kabul edilmiştir.

Bulgular

Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri

Çalışmamızda 1445 öğrenciye anket uygulanmıştır. Anketlerin tamamına cevap vermemiş veya eksik yanıtlamış 33 katılımcının anketi çalışmamıza dahil edilmemiştir.

Çalışmaya dahil olan 1412 katılımcıdan 5 adet katılımcı cinsiyet belirtmemiş olup, kadın-erkek hesaplamaları 1407 kişi üzerinden hesaplanmıştır. 1407 katılımcının 748'i (%53,2) kadın öğrenci, 659'u (%46,8) ise erkek öğrencidir. Çalışmaya katılan kadın öğrencilerin yaş ortalaması $21,51 \pm 2,66$ yıl (17-50), erkek öğrencilerin yaş ortalaması $22,09 \pm 2,94$ yıl (16-57) olarak belirlenmiştir. Katılımcıların fakülte, bölüm ve cinsiyete göre dağılımı Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların fakülte, bölüm ve cinsiyete göre dağılımı							
Fakülte	Bölüm	Kadın		Erkek		Toplam	
		N	%*	N	%*	N	%**
Sağlık Bilimleri	Tıp	443	54,4	371	45,6	814	57,9
Fen Bilimleri	Çevre Mühendisliği	50	56,2	39	43,8	89	6,3
	Endüstri Mühendisliği	52	60,5	34	39,5	86	6,1
	Makina Mühendisliği	17	10,8	140	89,2	157	11,2
	Toplam	119	35,8	213	64,2	332	23,6
Sosyal Bilimler (Eğitim Fakültesi)	Fransızca Öğretmenliği	75	68,8	34	31,2	109	7,7
	İngilizce Öğretmenliği	29	70,7	12	29,3	41	2,9
	Psikolojik Danışma ve Rehberlik	82	73,9	29	26,1	111	7,9
	Toplam	186	71,3	75	28,7	261	18,6
	Genel toplam	748	53,2	659	46,8	1407***	100,0

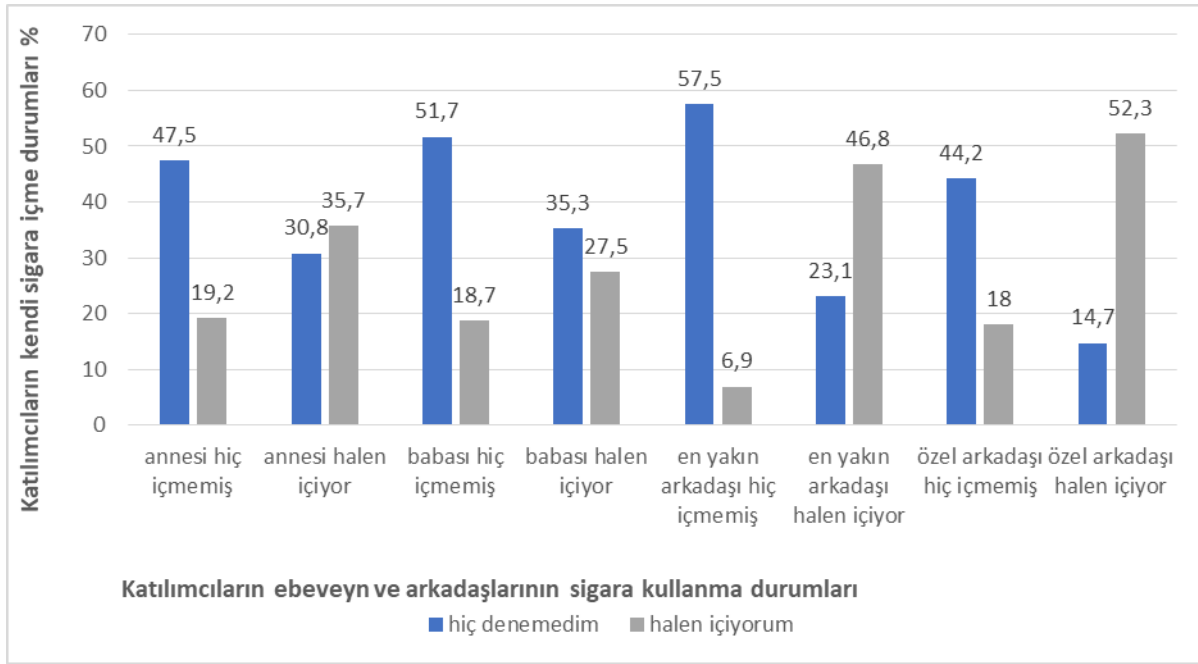
*Satır yüzdesi, **Sütun yüzdesi P: Kikare testi $\chi^2=1,2302$ P=0,2674, *** Kadın-erkek hesaplamaları 1407 kişi üzerinden hesaplanmıştır.

Katılımcıların Tütün ve Tütün Ürünü Kullanmaları ile İlgili Bulgular

1412 katılımcıdan (1412 katılımcıdan 5 adet katılımcı cinsiyet belirtmemiş olup, sadece kadın-erkek hesaplamaları 1407 kişi üzerinden hesaplanmıştır) 508'inin halen tütün ve tütün ürünü kullanıyor olması ve bu tütün ürünlerinden de 326'sının sigara olması dikkat çekici bulunmuştur.

Tablo 2. Katılımcıların tütün ve tütün ürünü kullanma durumu * (n=1412 **)						
Tütün Ürünü	Halde kullanan		Sadece bu tütün ürünü kullanan		Diğer tütün ürünleriyle birlikte bu tütün ürünü kullananlar	
	N	%	N	%	N	%
Sigara	326	23,08	231	16,35	95	6,72
Nargile	125	8,85	65	4,60	60	4,24
Puro	31	2,19	1	0,07	30	2,12
E-sigara	13	0,92	1	0,07	12	0,84
Pipo	9	0,63	0	0	9	0,63
Çiğneme tütün	4	0,28	0	0	4	0,28
Toplam	508		298		210	

* Birden fazla seçenek işaretlenebilmiştir, ** 1412 katılımcıdan 5 adet katılımcı cinsiyet belirtmemiş olup, sadece kadın-erkek hesaplamaları 1407 kişi üzerinden hesaplanmıştır.

Şekil 1. Katılımcıların ebeveyn ve arkadaşlarının sigara kullanma durumlarının kendi sigara kullanma durumuna etkisi

Çalışmamızın bulgularında, katılımcılardan anne, babaları ve en yakın arkadaşları hiç sigara içmemiş olanların sigarayı hiç denememiş olma oranlarının yüksek olması dikkat çekicidir (Şekil 1).

Katılımcıların okudukları sınıf (yıl) sayısı yükseldikçe sigara içiciliğinin de arttığı gözlenmiştir, tıp fakültesi dönem 5 ve 6 öğrencileri de bulunduğu için 4 yıl ve üzeri 4+ olarak belirtilmiştir. Bu durumla ilgili bulgular aşağıda Tablo 3’de gösterilmiştir.

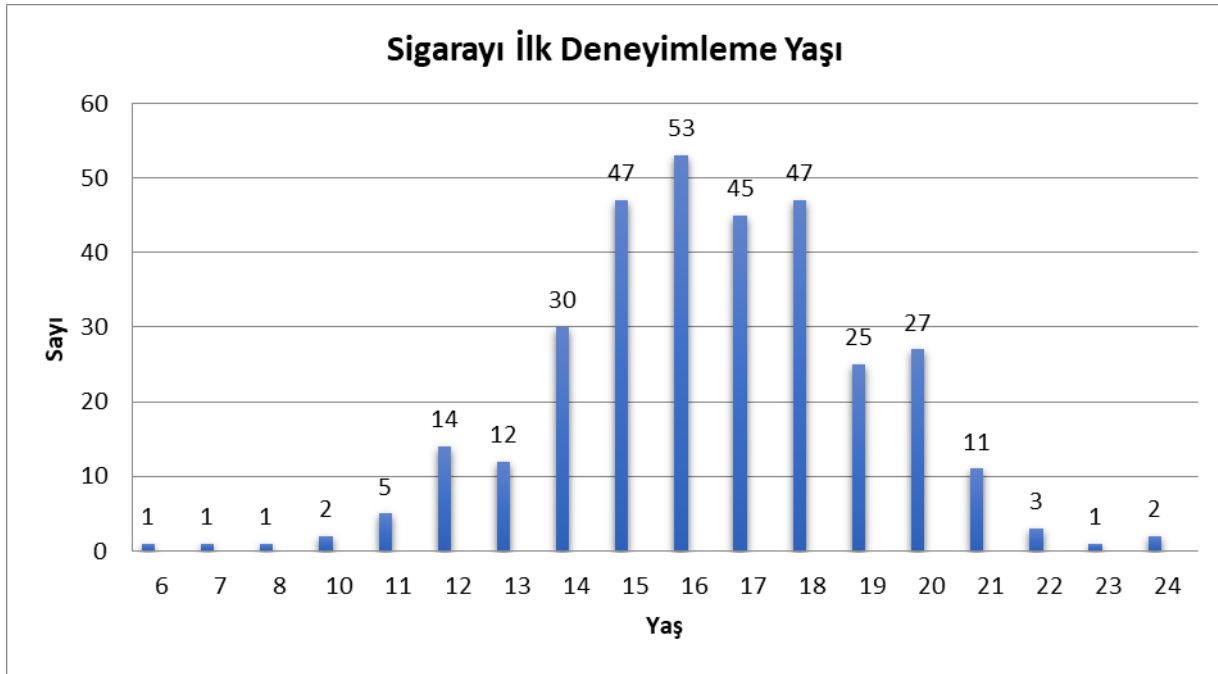
	Hiç denemedim		Denedim, ancak sürdürmedim		Halen içiyorum		Bıraktım		Total		P [^]
	N	%*	N	%*	N	%*	N	%*	N	%**	
Cinsiyet											
Erkek	229	35,3	176	27,1	210	32,4	34	5,2	649	46,6	0,0001
Kadın	368	49,4	242	32,5	115	15,5	19	2,6	744	53,4	
Fakülte											
Tıp	381	46,9	249	30,7	147	18,1	35	4,3	812	58,1	0,0001
Mühendislik	114	34,7	96	29,2	111	33,7	8	2,4	329	23,6	
Eğitim	102	39,8	76	29,7	68	26,6	10	3,9	256	18,3	
Sınıf											
1	148	44,6	106	31,9	72	21,7	6	1,8	332	24,8	0,0001
2	113	44,8	84	33,3	50	19,8	5	2,0	252	18,8	
3	135	44,7	85	28,1	76	25,2	6	2,0	302	22,6	
4 +	201	44,5	146	32,4	68	15,1	36	8	451	33,8	

*Satır yüzdesi, **Sütun yüzdesi, ^: Pearson Ki Kare Testi

Katılımcıların cinsiyet, fakülte ve sınıflarına göre nargile içme durumları Tablo 4’de gösterilmiştir.

Tablo 4. Katılımcıların belirtilen parametrelere göre nargile içme durumları											
	Hiç Denemedim		Denedim ancak sürdürmedim		Halen içiyorum		Bıraktım		Toplam		P
	N	%*	N	%*	N	%*	N	%*	N	%**	
Cinsiyet(N=1365)											0,000
Erkek	226	35,3	314	49,0	97	15,1	4	0,6	641		
Kadın	463	64,0	233	32,2	27	3,7	1	0,1	724		
Fakülte(N=1369)											0,000
Tıp	457	57,0	285	35,5	59	7,4	1	0,1	802	58,6	
Mühendislik	121	37,8	149	46,6	49	15,0	2	0,6	320	23,4	
Eğitim	113	45,7	114	46,2	18	7,3	2	0,8	247	18,0	
Sınıf(N=1159)											0,299
1	171	52,9	121	37,5	30	9,3	1	0,3	323	27,9	
2	129	52,2	100	40,5	18	7,3	0	0,0	247	21,3	
3	158	53,9	116	39,6	18	6,1	1	0,3	293	25,3	
4	134	45,3	127	42,9	33	11,1	2	0,7	296	25,5	

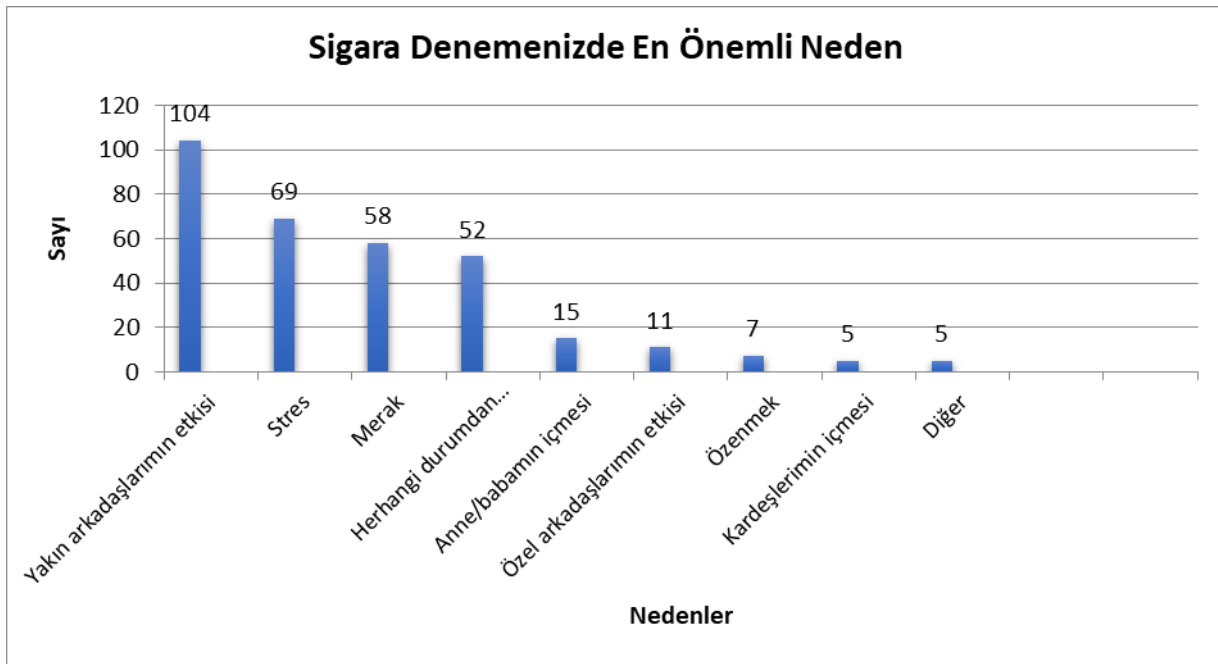
*: Satır yüzdesi, **: Sütun yüzdesi, ^: Pearson Ki kare testi

Şekil 2. Katılımcıların sigarayı ilk kez deneme yaşı

Katılımcıların ‘Sigarayı ilk denediğinizde kaç yaşındaydınız?’ sorusuna verdiği yanıtlar değerlendirildiğinde; sigarayı ilk içme yaşının 16 yaşında en fazla oranda olması dikkat çekici bulunmuştur. Bu bulgu sigara tüketiminin önlenmesi ile ilgili alınacak önlemlerin zamanlaması açısından önemlidir. Katılımcıların sigarayı ilk kez deneme yaşı Şekil 2’de gösterilmiştir.

Katılımcıların sigarayı denemelerindeki en önemli nedenler Şekil 3’de gösterilmiştir.

Şekil 3. Katılımcıların sigarayı denemelerindeki en önemli nedenler

Katılımcılara “Tütün Kontrol Yasası” ile ilgili bilgi ve tutumları ile ilgili sorular yöneltildi. Katılımcıların “Tütün Kontrol Yasası” ile ilgili görüşleri Tablo 5’de belirtilmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların ‘Tütün Kontrol Yasası’ ile ilgili bakışları							
	Erkek		Kadın		Toplam		P [^]
	N	%**	N	%**	N	%**	
Tütün Kontrol Yasasından sonra sigarayı bırakanlarda artış oldu mu?							
Evet	154	25,5	121	16,6	275	20,6	0,0001
Hayır	268	44,3	346	47,5	614	46,1	
Fikrim yok	183	30,2	261	35,9	444	33,3	
Her birey sigara dumanından korunma hakkına sahip midir?							
Evet	512	84,6	660	90,8	1172	88,0	0,002
Hayır	43	7,1	28	3,9	71	5,3	
Fikrim yok	50	8,3	39	5,4	89	6,7	
Sigara izmaritinin yere atılmasının yasaya göre para cezası olduğunu biliyor musunuz?							
Evet	196	31,9	196	27,1	392	29,3	0,148
Hayır	324	53,0	408	56,1	732	54,7	
Fikrim yok	92	15,1	122	16,8	214	16,0	
Tütün Kontrol Yasasının yaptırımlarının uygulandığını düşünüyor musunuz?							
Evet	85	14,0	75	10,3	160	12,0	0,006
Kısmen	136	47,6	210	42,2	346	44,7	
Hayır	290	22,3	307	28,8	597	25,9	
Fikrim yok	98	16,1	136	18,7	234	17,5	
Ülkemizde Tütün Kontrol Yasasının uygulandığını düşünüyor musunuz?							
Evet	77	12,7	60	8,3	137	10,3	0,040
Kısmen	208	40,5	249	45,5	457	43,2	
Hayır	246	34,2	330	34,3	576	34,3	
Fikrim yok	77	12,7	86	11,9	163	12,2	
Bireysel olarak Tütün Kontrol Yasasını benimsediğinizi düşünüyor musunuz?							
Evet	298	49,3	419	58,5	717	54,3	0,0001
Kısmen	141	14,7	154	6,6	295	10,3	
Hayır	89	23,3	47	21,5	136	22,3	
Fikrim yok	77	12,7	96	13,4	173	13,1	
Sigara yasağından sonra sigara dumanına maruz kalmada değişiklik hissettiniz mi?							
Evet	365	60,0	456	63,8	821	62,1	0,067
Hayır	105	17,3	91	12,7	196	14,8	
Fark etmedim	138	22,7	168	23,5	306	23,1	
Kapalı mekânlarda sigara içenlerin başkaları tarafından uyarıldığına şahit oldunuz mu?							
Evet	264	42,9	297	40,8	561	41,7	0,068
Hayır	256	41,6	282	38,7	538	40,0	
Fark etmedim	96	15,6	149	20,5	245	18,2	

**Sütun yüzdesi, ^: Pearson Ki Kare Testi

Katılımcılardan halen sigara kullananların %15,7’si yasak olan alanlarda sigara içtiğini belirtirken, %84,3’ ü içmediğini belirtti. Bu fark istatistiksel olarak anlamlıydı (Ki-kare: 62,174, Sd: 1, P değeri<0,001).

Katılımcıların %89,7 si kapalı alanda sigara içme yasağını desteklerken, %5,8’i desteklemediğini ve %4,5’ i ise kararsız olduğunu belirtti.

Katılımcıların %69,8’i Tütün Kontrol Yasasından sonra kapalı mekânlara gitme sıklığında bir değişiklik olmadığını, %21,8’i artık daha sık gider olduğunu ve % 8,4’ü artık daha az gittiğini belirtti.

Tütün Kontrol Yasasından sonra kapalı mekânlarda sigara içilip içilmediğini sorguladığımızda katılımcıların %10,6’sı çok sık gördüğünü, %57,4’ü ara sıra gördüğünü, %16,5’i görmediğini ve %15,5’i fark etmediğini belirtti.

Katılımcılara, ‘Kapalı alanda sigara içen birini gördüğünüzde nasıl bir tutum takınıyorsunuz?’ sorusu yöneltildiğinde, çoğu katılımcının(%52,5) tepkisinin umursamamak ve hiçbir şey yapmamak şeklinde olması dikkat çekici bulunmuştur. Bu soruya verilen diğer yanıtlar ve oranları; %21,2 kapalı mekânda sigara içmenin yasak olduğunu söyleyip bireysel olarak uyararak, %22,2 mekândaki yetkili kişiyi uyararak, %2,3 Alo 184’ü aramak ve %1,5’i ise Yeşil Detektör ile ihbarda bulunmak şeklinde olmuştur.

Katılımcıların üniversitedeki açık alanlarda sigara içilmesinin yasaklanması ile ilgili düşünceleri şu şekildeydi; %24,7’ si her yerde sigara içilmesinin yasaklanması gerektiğini, %28,5’ i sadece oturulabilir alanlarda yasaklanması gerektiğini, %41,6’ sı yasağın sadece kapalı alanla sınırlı kalması gerektiğini ve %5,1’ i ise sigara içilmesinin her yerde serbest olması gerektiğini belirtmiştir.

Tartışma

Bir bağımlılık türü olarak kabul edilen sigara bağımlılığı, artık dünyada ve ülkemizde çok ciddi bir halk sağlığı sorunu haline gelmiştir. Dünyada önlenebilir ölüm sebeplerinin başında sigara içimi gelmektedir. Yapılan çalışmalar özellikle üniversite öğrencileri arasında sigara bağımlılığının ciddi düzeylere ulaştığını göstermektedir.

Çalışmamızda cinsiyete göre sigara içme durumu değerlendirildiğinde, erkek cinsiyet istatistiksel olarak anlamlı yüksek çıkmıştır. Literatürü taradığımızda yurt içi ve yurt dışındaki çalışmalarda da çalışmamıza benzer şekilde sigara içme oranının erkek öğrencilerde daha yüksek olduğunu görmekteyiz.^{13,14} Bu bilgi bize erkek öğrencilerin sigara içme konusunda daha fazla risk altında olduklarını göstermektedir.

Oğuz ve arkadaşlarının 2015 yılında, Baykan ve Naçar'ın 2014 yılında, İnandı ve arkadaşlarının 2013 yılında üniversitede öğrenim gören öğrencilerde yaptıkları çalışmalarda erkek öğrencilerin kadın öğrencilerden daha fazla sigara içme oranına sahip olduğu saptandı. Bu çalışmalarda erkek öğrencilerde sigara içme oranları %30-40, kadın öğrencilerde ise %6-11 oranları arasında dağılım göstermekteydi.^{15,16,17} Benzer şekilde 2019-2020 yılları arasında Şahiner ve arkadaşları tarafından yapılan çalışmada da erkek öğrencilerde sigara içme oranının kadın öğrencilere göre yüksek olduğu vurgulanmıştır.¹⁸

Yurt dışında yapılan çalışmalar incelendiğinde; 2010 yılında, Sreeramareddy ve arkadaşlarının Malezya, Hindistan, Pakistan, Nepal ve Bangladeş'teki son sınıf tıp fakültesi öğrencilerine uyguladığı anket çalışmasında tüm ülkelerde, Taheri ve arkadaşlarının 2015 yılında İran'da yaptığı çalışmada erkek öğrencilerin sigara içme yüzdesi kadın öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur ve bu fark anlamlıdır.^{19,20}

Katılımcıların cinsiyete göre nargile içme durumları değerlendirildiğinde, sigara içme durumuna benzer şekilde, erkek öğrencilerin kadın öğrencilere göre daha yüksek oranda nargile içtiği gözlenmiştir. Ayrıca çalışmamızın sonuçlarına göre nargile kullanımı, tütün ve tütün ürünlerinin kullanımında sigaradan sonra 2. sırada yer almaktadır. Literatürde de nargile prevalansının gençler arasında arttığı yönünde çalışmalar bulunmaktadır.²¹

Çalışmamızda katılımcıların sigara içme davranışları; tütün ve tütün ürünü kullanma durumları, ebeveyn ve arkadaşlarının sigara kullanma durumlarının kendi sigara kullanma durumuna etkisi, sigarayı deneyimleme yaşları ve denemelerindeki en önemli neden araştırılmıştır. Anne, baba, en yakın arkadaş, eş, flört ya da özel arkadaşın tütün ve tütün ürünü kullanma davranışı öğrencilerin sigara içme durumunu önemli ölçüde etkilediği gözlenmiştir. Bu bilgilere ulaşmak öğrencilerin sigaraya başlamalarını engellemek için alınacak önlemlerin planlaması konusunda yol gösterici olabilir.

Oğuz ve arkadaşlarının 2015 yılında üniversitede sağlık bilimleri ve sosyal bilimlerinde öğrenim gören öğrencilerde yaptığı bir çalışmada; halen sigara içen öğrencilerin %75,0'inin ailesinde en az bir bireyin sigara içtiği, halen sigara içmeyen öğrencilerin %51,2'sinin de ailesinde en az bir bireyin sigara içtiği saptanmıştır.¹⁵

Çalışmamıza katılan 1412 öğrenciden 1397'si sigara kullanma durumu ile ilgili soruya yanıt vermiştir. Bir, iki, üç ve dördüncü sınıf öğrencileri mühendislik, eğitim ve tıp fakültesi öğrencilerini kapsarken, beş ve altıncı sınıf öğrencileri yalnızca tıp fakültesi öğrencilerinden oluşmaktadır. Sınıflar arasında sigara kullanma durumu istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Sigara kullanma oranının sınıflar ilerledikçe artmakta olduğu belirlenmiştir. Öğrencilere üniversiteye başladıklarında tütün ve tütün ürünlerinin zararları konusunda eğitim vermenin, sigara kullanma oranının sınıflar ilerledikçe artmasını engelleyebileceği öngörülmüştür.

Literatürde çalışmamıza benzer şekilde Vatansev ve arkadaşlarının 2019 yılında tıp ve iletişim fakültelerinde yaptığı çalışmada tıp fakültesi öğrencilerinde; 1.sınıf öğrencilerinin %6,10'u, son sınıf öğrencilerinin %19,40'ı sigara içmekteydi. İletişim fakültesinde 1.sınıf öğrencilerinin %43,50' si, son sınıf öğrencilerinin %53,80'i sigara içmekteydi.^{22,23}

Literatürde sigaraya başlama yaşları lise dönemine denk gelmektedir.²⁴ Çalışmamızda öğrencilerin büyük çoğunluğu sigaraya lise döneminde başlamış olup bu bulgu dünya ve ülkemizdeki çalışmalarla paralellik göstermektedir. Bu oran sigara içilmesini önlemede yapılacak çalışmaların adolesan çağda, öğrenciler sigaraya başlamadan sigarayla mücadelenin başlatılmasının önemini ortaya koymaktadır.

Çalışmamıza katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu Tütün Kontrol Yasasının içeriğini ve kapsamını bilmemekteirler. Katılımcılar Tütün Kontrol Yasasının yaptırımlarının yeterince uygulanmadığını belirtmektedirler. Benli, Tütün Kontrol Yasasının başarısız olmasında denetimin sağlıkçılar üzerinden gitmesini öne sürmüş ve denetimin toplumun tüm kesimlerinin ve kolluk kuvvetlerinin üzerinden yapılmasını, sağlıkçıların ise eğitim ve bıraktırma tedavilerine yönlendirilmesi gerektiğini belirtmiştir.²⁵ Dikkat çekici bir diğer bulgu ise; öğrencilerin %57,4'nün ara sıra olarak, %10,6'sının da çok sık kapalı alanlarda sigara içildiğini gördüğünü beyan etmesidir. Bu bulgular Tütün Kontrol Yasası ile ilgili bilinçlendirme çalışmalarının artırılması ve uygulanması konusunda gerekli duyarlılığın gösterilmesi gerektiğini düşündürmektedir. Kapalı alanlarda sigara içildiğini gören öğrencilerin büyük çoğunluğunun umursamayıp, hiçbir şey yapmadığını belirtmesi çalışmamızdaki dikkat çekici bir diğer bulgudur ancak bu bulguyu içeren literatüre rastlanmamıştır. Bu bulguyu araştırmak üzere konu ile ilgili niteliksel çalışmalar planlanabileceği düşünülmüştür.

Sonuç

Sigara ile mücadele stratejilerinde ve sigara bıraktırma çalışmalarında, anne, baba, en yakın arkadaş, eş, flört, özel arkadaş faktörü göz önünde bulundurulmalıdır. Sigara bıraktırma politikalarında birey merkezli yaklaşım gereklidir, hem birey hem de çevresi için danışmanlık verilmelidir. Bu konuda aile hekimleri daha etkili hizmet verebilir.

Kapalı alan yasasını desteklemesine rağmen, kapalı alanda sigara içen bireyleri gördüğünde umursamayıp bir şey yapmayacağını belirten katılımcılar ile niteliksel bir çalışma planlanabilir. Bu çalışmada tepki göstermeme ya da “Yeşil Dedektör” gibi uygulamaları kullanmama sebebi araştırılıp, kanun yapıcılara yol gösterici olabilir.

Tütün Kontrol Yasasının içeriği ve yaptırımları hakkında öğrencilerin bilgilendirilmesi, yasanın yaptırımlarının uygulanması konusunda daha etkili önlemler alınması, yasada yer alan yaptırımlarla ilgili denetim sisteminin güçlendirilmesi gerekmektedir. Yasanın uygulanmasındaki aksaklıklar için de tüm toplum bireyelerine sorumluluk düşmektedir.

Kaynaklar

1. WHO Report On The Global Tobacco Epidemic: Monitoring Tobacco Use and Prevention Policies, Geneva, 2017.
Erişim: <https://www.who.int/publications/i/item/9789241512824>
Erişim tarihi: 16.08.2022
2. WHO. Report on the global tobacco epidemic, 2013: enforcing bans on tobacco advertising, promotion and sponsorship. World Health Organization; 2013.
Erişim: https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/85380/9789241505871_eng.pdf?sequence=1
Erişim tarihi: 23.08.2022
3. World Health Organization. World Health Report 2003: shaping the future, Geneva, 2003.
Erişim: <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/42789/9241562439.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
Erişim tarihi: 23.08.2022
4. Bilir N. Tütün kontrolü ve yeni tütün ürünleri. Yeni Tütün Ürünleri, 2018; 34-35.
5. T.C. Sağlık Bakanlığı, Dumansız Hava Sahası, Üçüncü El Duman Gerçeği.
Erişim: <https://havanikoru.saglik.gov.tr/component/k2/345/hayatimizdaki-gizli-tehdit-ucuncu-el-duman-gercegi.html>
Erişim tarihi: 17.08.2022
6. US Department of Health and Human Services. How tobacco smoke causes disease: the biology and behavioral basis for smoking-attributable disease: a report of the Surgeon General, 2010.
Erişim: <https://www.cdc.gov/tobacco/sgr/2010/index.htm>
Erişim tarihi: 23.08.2022
7. Aytemur ZA, Akçay Ş, Elbek O. Tütün ve Tütün Kontrolü, Türk Toraks Derneği, Syf:314-31, 2010.
8. Drope J, Schluger N, Cahn Z, Drope J, Hamill S, Islami F, et al. American Cancer Society and Vital Strategies. The Tobacco Atlas. 6th edition, Atlanta: 2018.
Erişim: <https://tobaccoatlas.org/wpcontent>
Erişim tarihi: 17.08.2022
9. Erguder T, Polat H, Arpad C, Khoury RN, Warren CW, Lee J, et al. Linking Global Youth Tobacco Survey (GYTS) data to tobacco control policy in Turkey-2003 and 2009. Central European Journal of Public Health, 20;(1):87, 2012.
10. T.C. Sağlık Bakanlığı, Türkiye Halk Sağlığı Kurumu, Küresel Gençlik Tütün Araştırması Türkiye Raporu, Ankara, 2017.
Erişim: https://hsgm.saglik.gov.tr/depo/birimler/tutun-mucadele-bagimlilik-db/duyurular/KGTA-2017_pdf.pdf
Erişim tarihi: 23.08.2022
11. Küresel Yetişkin Tütün Araştırması. Türkiye İstatistik Kurumu; 2012.
Erişim: <https://havanikoru.saglik.gov.tr/dosya/dokumanlar/yayinlar/KYTA-2012-TR-25-07-2014.pdf>
Erişim tarihi: 23.08.2022
12. T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi ve Kontrolü Hakkında Kanun, 1996.
Erişim: <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=4207&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
Erişim tarihi: 17.08.2022
13. Global Adult Tobacco Survey - Fact Sheet - Turkey 2016.
Erişim: <https://nccd.cdc.gov/GTSS>
Erişim tarihi: 17.08.2022
14. Küresel Yetişkin Tütün Araştırması Türkiye Raporu. Ankara: TC. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2010.
Erişim: <https://havanikoru.saglik.gov.tr/dosya/dokumanlar/yayinlar/KYTA-Turkiye-Raporu-2010-TR.pdf>
Erişim tarihi: 23.08.2022
15. Oğuz S, Çamcı G, Kazan M. (2014-2015) Üniversite Öğrencilerinin Sigara Kullanım Sıklığı ve Sigaranın

Neden Olduğu Hastalıkları Bilme Durumu; Van Tıp Dergisi, 2018; 25(3):332-337.

16. Baykan Z, Naçar M. Smoking prevalence and views about tobacco law in students of medical school. Dicle Medical Journal / Dicle Tıp Dergisi, 2014; 41(3):483-90.

17. Inandi T, Caman OK, Aydın N, Onal AE, Kaypmaz A, Turhan E, et al. Global Health Professions Student Survey-Turkey: Second-Hand Smoke Exposure and Opinions of Medical Students on Anti-Tobacco Law. Central European Journal of Public Health, 2013; 21(3):134.

18.Şahiner Canbulat N, Şahin A, Akbağ Aypar NN. Üniversite Öğrencilerinin Sigara İçme Durumları ve Sigara Bağımlılığına Yönelik Tutumları, Sağlık Bilimleri ve Araştırmaları Dergisi, 2020;2(2):64-79.

19. Sreeramareddy CT, Suri S, Menezes RG, Kumar HN, Rahman M, Islam MR, et al. Self-reported tobacco smoking practices among medical students and their perceptions towards training about tobacco smoking in medical curricula: A cross-sectional, questionnaire survey in Malaysia, India, Pakistan, Nepal and Bangladesh. Subst Abuse Treat Prev Policy. 2010; 5:29.

20. Taheri E, Ghorbani A, Salehi M, Sadeghnia HR. Cigarette smoking behavior and the related factors among the students of mashhad university of medical sciences in iran. Iran Red Crescent Med J. 2015; 17(1):167-69.

21. Asma S, Gereklioğlu Ç, Korur A, Solmaz S. Nargile Kullanımı: Gençler için Sinsi Tehdit, TJFM&PC, 2016;10(2):91-95.

22. Vatanserver H, Kutlu R, Özdengül GA, Demirbaş N, Taşer S, Yılmaz F. Tıp ve İletişim Fakültesi Öğrencilerinin Tütün ve Tütün Ürünleri Kullanım Farklılıkları, Ankara Med J, 2019; 1:344-56.

23. DSÖ Küresel Tütün Salgını Raporu, MPOWER Paketi, 2008.

Erişim: http://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/43818/9789241596282_tur.pdf?sequence=6

Erişim tarihi: 23.08.2022

24. Mete B, Söyler V, Pehlivan E. Adölesanlarda Sigara İçme ve Madde Kullanma Prevalansı, Bağımlılık Dergisi, 2020;21(1):64-71.

25. Benli AR. Tütün Ürünleri ve Sigara Denetimlerine Yönelik Farklı Bir Bakış, Bağımlılık Dergisi, 2023;24(3):1-4. Doi: 10.51982/bagimli.1215574